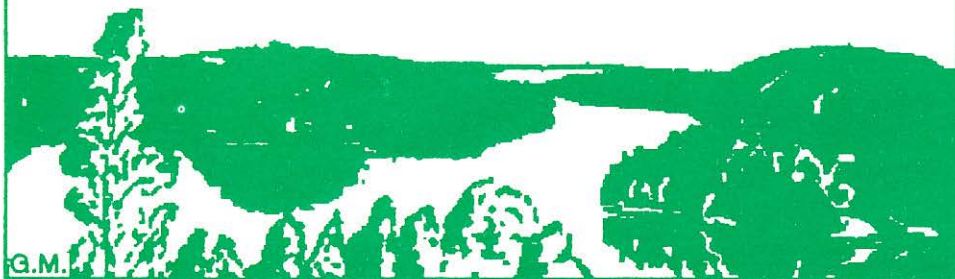

BOTVIDSBYGDEN

NR 1 1993

Stationshuset i Tumba, invigt 1860 – nedrivet 1993. Stationshuset har numera blivit riksbekant p.g.a att stinsen K.P. Arnouldson bott och arbetat några år där då detta sekel var ungt. Tumbas stins fick som förste svensk Nobels fredspris 1908 och blev också grundare till Svenska Freds, senare flyttade han till Stockholm – där han bl.a drev tidningen "Tiden" tillsammans med Hjalmar Branting och blev även frisinriad riksdagsledamot för Lantmannapartiet. Nog hade detta stationshus ett kulturhistoriskt värde.

FOTO: Ellinor Palm

Botkyrka Hembygdsgilles styrelse 1993: Från vänster: Ingrid Avelin, Siv Johansson, Arne Mattsson, Rune Engström, Ellinor Palm och Ulrica Nilsson. Saknas på bilden gör ordf. Sune Wehlin.

Foto: Göran Hjorter

Årsmöte på Trädgårdstorp

Lördagen den 13 mars 1993 hade Gillet årsmöte. Det var ca 35 medlemmar som hade hörsammat inbjudan och infunnit sig på Trädgårdstorp.

Mötet började med en tyst minut för våra avlidna medlemmar under året.

Till ordförande för årsmötet valdes Birger Sjöberg och som sekreterare valdes Siv Johansson. Därefter vidtog val av styrelse och övriga funktionärer.

Innan årsmötet avslutades och festligheterna började, avtackades de avgående styrelse- och kommittéfunktionärerna för det arbete de lagt ner, med varsin blomma.

Forts. på sid. 6

BOTVIDSBYGDEN

TIDSKRIFT FÖR BOTKYRKA HEMBYGDSGILLES MEDLEMMAR

ANSV. UTGIVARE: Sune Wehlin

REDAKTION: Arne Mattsson, 08-530 371 16, Rune Engström, 08-91 10 92

Sista manusdag för bidrag till nr 2 1993 är den 14/9 1993

Sune Wehlin, ordförande

Det historiska året

1993 har man enats om skall i Sverige bli "Det historiska året". Riksmuséet, de olika länsmuséerna och flertalet lokala muséer kommer att anknyta sin verksamhet och sina utställningar till olika skeden av Sveriges historia. Även hembygdsrörelsen är hårt engagerad i projektet, och därmed även landets alla hembygdsföreningar.

■ Inom vår förening har vi en naturlig kontakt med bygdens historiska bakgrund genom våra förmåliga och väl bibehållna torp och även genom vår närhet till de järnåldersminnen, som finns i Tullinge i form av gravplatser och inte minst fornborgen på Skansberget. Hembygdskommittén har under året en stor uppgift framför sig, när det gäller att ge spridning åt det kunnande som finns om Tullinges och Botkyrkas historia till allmänheten, och inte minst då till alla nyinflyttade, som ännu inte lärt känna sin nya hembygd.

Arbetet kommer att bli omfattande, men de som arbetar inom kommittén är få! Jag är övertygad om att det bland alla föreningens medlemmar eller bland deras bekanta finns många, som känner ett påtagligt intresse för att få veta mer och att arbeta med kulturhistoriska projekt. Tag gärna kontakt med någon inom Hembygdskommittén! All hjälp, stor eller liten är mycket välkommen! Några förkunskaper behövs inte – finns intresset kommer kunskapen efter hand!

Många av oss har väl haft anledning att några gånger fundera över det bristande intresset för att bevara kulturminnen från äldre tider som man upplever inom vår kommun. Av den jordbruksverksamhet, som bedrivits vid Tullinge gård sedan tidigt 1600-tal ända in på 1940-talet finns inte mycket mer än några husgrunder kvar av de äldre byggnaderna,

och all åker- och ängsmark är igenbyggd med de nya radhusområdena.

Samma känslolöshet upplever man efter rivningen av det gamla stationshuset i Tumba, som för många upplevdes som ortens centralpunkt. Huset har restaurerats och byggt till genom åren, men nedervåningen har hela tiden varit densamma. Att som politikerna gör, förklara att det man rivit är ett helt nytt hus i förhållande till det ursprungliga, visar en beklämmande brist på förståelse för skillnaden mellan kulturhistoria och arkitekturhistoria. Att K.P. Arnoldsson, som tilldelats Nobels fredspris, bott i huset gör inte saken bättre.

Vårverksamheterna närmar sig nu med stora steg. Närmast förestående är Hembygdsdagen den 23 maj och midsommarfesten den 25 juni. Inför båda dessa arrangemang finns det rika tillfällen att hjälpa till med förberedelser under de arbetsdagar, som finns upptagna i årsplanen och i samband med själva genomförandet. Tag gärna kontakt med någon ansvarig i förväg eller kom helt spontant – alla är lika välkomna!

Onsdagen den 2 juni är det gammeldanssträff på stolpladan, vilket jag hoppas många noterat. Det är ett av de få tillfällen vi dansar utomhus, så det gäller att ta vara på chansen. Väl mött till vårens alla aktiviteter och – redan nu vill jag säga det – även till sommarens kaffesöndagar!

Styrelsens och kommittéernas sammansättning 1993

Ordförande	Sune Wehlin
Sekreterare	Siv Johansson
Kassör	Ulrica Nilsson
Vice ordförande	Ingrid Avelin
Vice sekreterare	Arne Mattsson
Styr.suppleanter	Rune Engström
	Ellinor Palm
Revisorer	Bodil Sjöberg
	Jan Olov Carlsson
Rev.suppleanter	Els-Britt Sellin
	Arne Eriksson

Dans & Musik

Torbjörn Palm
Monica Wahlman
Ulf Bölja
Bodil Sjöberg

Barn & Ungdom

Ingrid Avelin
Lars-Erik Hultman

Sportkontakt

Ingrid Avelin
Lars Kärrström

Stöjdsektionen

Christina Lindé
Lars Kärrström
Karin Gerstel

Dräktråd

Ulla Magnusson
Kristina Szykier

Arkivarier

Gunnar Avelin
Ingrid Engström
Hans Ramstedt
(kontakt för Gillet)

Red. Botvidsbygden

Arne Mattsson
Rune Engström

Hembygdskommitté

Ingrid Engström
Rune Engström
Eva Sandin
Gunborg Eriksson
Birgit Boman

Trädgårdtorpskommitté

Arne Eriksson
Bror Arbro
Kristina Szykier
Gunnar Avelin
Sture Jansson
Susanna Hjorter
Göran Hjorter

Utbildning

Lars-Erik Hultman
(Ungd.ringens kurser)
Gunnar Avelin
(Övriga kurser)

Pressombud

Ellinor Palm
Arne Mattsson

Ombud till Sthlms distrikt

Gunnar Avelin
Marianne Karlsson
samt styrelsen

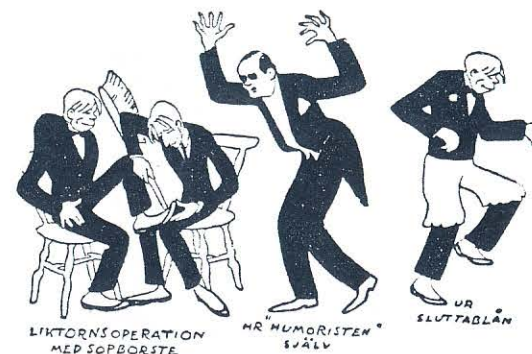
Förtjänsttecken kommitté

Berndt Lundström
Britt-Inger Hultman
Torbjörn Palm
samt 3 från styrelsen

Valberedning

Christina Lundwall
Karin Mattsson
Birger Sjöberg

"Mystiker" i Tumba ger Couéuppvisning och tankeläser orätt.

Några av den "humoristiska parodins" huvudnummer.

Dagens Nyheter har på sistone haft anledning att syssla litet med de herrar "hypnotisörer" som litet varstades i landet locka pengar ur folks fickor i utbyte mot ganska underliga "seanser", med eller utan uppgivet hypnotiskt inslag. Deras metoder och program, som åro sig tämligen lika överallt, ha skildrats i ett par föregående artiklar.

Men om nu sådana enkla historier med lite god vilja kunna anses som ett visserligen mindrevärdigt sätt att motverka den traditionella tråkigheten på landsbygden, så blir man dock litet förbluffad när man erfar att ett par dylika humbugsmakare husera alldeles inpå Stockholms knutar. Under senaste veckan har det i synnerhet varit de södra villasamhällena som lyckliggjorts. bl.a av en herre som på affischerna kallar sig Willy Maxon och uppger "mystiker" som sitt vite genus.

Då det ju kunde ha sitt intresse att se hur en mystiker i våra dagar bär sig åt, gjorde tidningens medarbetare en liten kvällstripp till Tumba, i vars Folkets hus hr Maxon, som i det borgerliga och mindre mystiska livet lär heta Eklund, utlovat en särdeles rolig afton, rentav "såsongens största skrattsuccés".

Folkets hus fylldes så småningom av en till största delen mycket ungdomlig publik, uppgående till över hundralet personer. En stor del hade emellertid, enligt vad som för-

kunnades man och man emellan under den akademiska kvarten, begåvats med fribiljetter, varför recetten den första aftonen i Tumba väl inte blev så stor för arrangören.

Hr Maxon är emellertid en slug karl. Han förkunnar redan på affischen att hans experiment ej ha med hypnotism eller likartade experiment att göra, "vilket är i lag förbjudet", som han troskyldigt tillägger. Det är bara fråga om något som han med känd mystikerjargong kallar "humoristisk parodi".

Han har rätt i att föreställningen inte hade något med hypnotism att skaffa. Det skulle fordras en skicklig hypnotisör och särdeles mottagliga medier för att kunna etablera ett sådant – mestadels osmakligt – mischmasch som det med vilket publiken uppbyggdes.

I sitt inledningsföredrag underströk "mystikern" ytterligare att hans prestationer ej voro olagliga på något sätt: de avsågo ej hypnotism, utan blott suggestion, en liten uppvisning i Couémetodens användning, en humoristisk parodi. Och gudarna ska veta att det blev en parodi, långt ifrån humoristisk, på den stackars Coués förkättrade läror.

FOTNOT. Denna artikel, var införd på Dagens Nyheters första sida, lördagen den 25/2 1928. Finns det någon av våra läsare som kommer ihåg eller har hört något om detta? Hör gärna av er i så fall till redaktionen.

Årsmöte-Årsfest

Cirka 35 gillesmedlemmar hade hörsammat kallelsen till kombinerade årsmötet och årsfesten, lördagen den 13 mars 1993.

Omkring kl. 16.15 slog vice ordförande Ingrid Avelin klubban i bordet och hälsade de närvarande välkomna till årsmötet, hon passade också på tillfället att tacka våra spelmän som underhållit oss med trevlig spelmansmusik och hoppades vi fick höra mer av dem efter förhandlingarna.

Efter de sedvanliga ärendena på ett årsmöte såsom att godkänna årsberättelse, kassarapport och revisionsberättelse, bevilja ansvarsfrihet för styrelsen och val av styrelse- och övriga funktionärer för 1993 var det så dags för den lekamliga förtäringen i form av kaffe och smula.

Våra spelmän underhöll samtidigt med sin musik och förhöjde därmed stämningen på festen.

Avslutningsvis vill jag återge den dikt som tillägnades deltagarna och som skrivits och upplästes av Susanna Hjorter med anledning av att hon och hennes man Göran varit med i Gillet i ett år.

Mars månad, en ny vår.

Återigen har det gått ett år.

I glädje och smärta, i förtvivlan och hopp.

Miraklet är snart här, när varje gren går i knopp.

Visst gör det ont. Visst blir du rädd.

Att kanske än en gång.

av våren bli förledd.

Men öppna din frusna själ.

Vår moder jord vill oss bara väl.

Känn dig som ett litet frö,

där under den frusna snö.

Likt vårfloden som spränger en bro.

På nytt vill jag hoppas.

På nytt vill jag tro.

Försök att hålla värmen kvar ett tag.

Lite längre än en enda dag.

Jokkmokks marknad 4-6 februari 1993

Jokkmokks marknad är troligen den äldsta marknaden i landet med sina 388 år på nacken. Första marknaden var alltså redan år 1595. Allt sedan dess har den hållits varje år första helgen i februari. Jokkmokk hette tidigare Talvati som just betyder vintermarknad. Marknaden var en mötesplats för samer och knallar från hela landet. Där kunde samerna byta till sig salt, potatis, socker, kaffe och andra livsnödvändiga ting mot sina vackra renskinn och handarbeten i tenn och horn. Samerna smyckar ofta sin klädedräkt med mycket utsökt vävda band som också stod högt i kurs bland svenskarna. Eftersom samerna var nomader och ständigt på vandring efter bra betesmarker för sina renar fungerade vintermarknaden även som en plats där de unga kunde träffas och smida framtidsplaner för att bilda nya samebyar. De äldre gjorde upp giftingsplaner för sina döttrar och söner och accorderade om hemgiften.

Jokkmokks kommun har en yta av 18.144 kvm med 7000 innevanare. Centralorten Jokkmokk har 3200 bofasta. Under marknadshelgen befinner sig ca 30.000 människor i och omkring Jokkmokk.

Marknaden idag har mycket av sitt ursprung kvar där knallar och samer träffas och handlar varor av varandra, nytt och gammalt blandas i en brokig blandning och där finns en massa jippon som du hittar på de flesta marknader. Utbudet domineras av sameprodukter både hantverk, skinn och matvaror.

I år var det en alldeles speciell marknad med den officiella invigningen av FN:s urbefolkningsår den 6 februari på Talvati-sjö. Där bjöds på samiska sånger och danser och över alltihopa vajade för första gången den samiska flaggan.

I Jokkmokk finns Ajtte som är samernas huvudmuseum och skall dokumentera, bevara och främja den samiska kulturen i hela landet, från Dalarna i söder till Trierksröset i norr. Den samiska kulturen är knuten till Sapmi, Same-land, ett land i fyra länder: Sverige, Norge, Finland och norra Ryssland. Genom att besö-

ArMa

Och över alltihopa vajade för första gången den samiska flaggan.

ka museet får man mycket av sin egen historia i sig. Det handlar ju faktiskt om allas våra förfäder, de första folk som bosatte sig i detta land som vi kallar Sverige.

Jokkmokk och Lappland är så mycket mer än vinterparadis. När våren och ljuset åter kommer kan man utan överdrift tala om en explosion. Flyttfåglarna kommer åter med sina ljuvliga vårsånger. I kapp med att snödrivan smälter växer det i markerna så det knakar. För den som är intresserad av växter och blommor av olika slag bjuder Norrbotten på en fauna som man inte hittar någon annanstans. Varje år ordnas Linné-dagar i juli. I år den 9-11 juli med naturvandringar och föredrag.

Mycket av det vilda och naturliga finns kvar i Norrbotten. Fortfarande finns det älvar som får forsa fritt där turisterna kan känna på naturkrafterna i en gummibåt som får virvla runt i forsarna.

Bär finns i rikliga mängder. Varför inte passa på att dryga ut hushållskassan med lite lingon, blåbär och hjortron. Fiskevatten finns det gott

om där du kan fånga harr, röding, abborre, gädda allt efter smak och skicklighet.

Hösten i Norrbotten är ingen dyster period. Då brinner det uteder bergssidorna. Luften är hög och klar. Myggen och knotten har försvunnit och det är en perfekt tid att vandra omkring i naturen och ladda om sina egna batterier för att orka med den mörka årstiden. Har du upplevt Norrbotten en hög och klar höstdag på någon fjälltopp i fullständig tystnad med mil efter mil med bara dig själv och moder natur omkring och haft förmågan att ta det till ditt hjärta då återvänder du säkert år efter år.

Sverige är fantastiskt och jag vill med denna beskrivning av den norra landsändan skapa lite nyfikenhet och upptäckarlust och hälsa alla välkomna till Norrbotten. När vi åker upp föredrar vi tåget. Om man vill kan man ta bilen med sig på tåget. Så kallade biltåg.

Vi: Jag, Göran, Ellnor och Åke berättar gärna mer för den som vill veta mer.

Vid pennan Susanna Hjorter.

TUMBA-BIOGRAFEN

giver stora föreställningar

i **Folkets Hus, Tumba**

Söndagen den 15 februari 1914

Barn- och familjeföreställning kl. 5,30 e. m.
samt föreställning endast för äldre kl. 8 e. m.

PROGRAM

Säterdalen. Vecko-Journalen.

Vacker svensk naturbild.

Nyheter från alla land.

Lilla tultan.

En obeskrivligt näpen bild ur barnvärlden.

När fabrikspipan ljöd.

Spännande amerikanskt samhällsdrama.

På många begäran uppträda även å dessa föreställningar

Dragspelsvirtuoserna

Bröderna ANDERSSON

från Södertälje.

Entré: De vanliga biljettprisen.

G. Lundberg Tr., Södertälje 1914.

Ungefär så här kunde en bioaffisch från 1914 se ut. Affischen upplyser om den dåtida repertoaren.

METROPOL- BIOGRAFEN I TUMBA

Omkring 1912-1913 startade John Westerberg från Grödinge Metropolbiografen i Tumba. Westerberg hade 1899 vid 14 års ålder drabbats av barnförlamning (polio) och blivit ganska handikappad i båda benen. Han sökte därför något arbete som han kunde klara trots sitt handikapp. Han fann att biograf kunde nog vara något att satsa på och 1911 sökte och fick han anställning på en biograf i Uppsala för att lära sig sköta en biograf. Metropol-Biografen var under ett antal år s.k. ambulerande biograf d.v.s. för varje föreställning fick man lov att packa upp apparaterna och ner igen efter föreställningens slut. Ljuset till maskinen fick man från en lykta som drevs med s.k. petroleummeter, en oljeprodukt. Maskinen fick vevas för hand och detta fordrade en ganska stor vana för att inte bilderna skulle "hoppa". Vidare var det ganska ansträngande att veva 1 1/2-2 tim. i sträck. Westerberg berättade att en god vän

ville hjälpa honom "att dra veven" en kväll och dagen efter kunde han inte ta på sig kavan på grund av träningsvärk.

Filmerna kördes i Gamla Folkets Hus vid Grödingevägen, (nuv. Filadelfiakyrkan) samt även på Ekerö. Att komma till Ekerö var ett styvt jobb, först fick man åka häst och vagn till Norsborg och därifrån med båt till Tråkvista och sedan åter häst och vagn.

År 1920 bildade Westerberg tillsammans med Handlarna Alfred Eriksson och Ivan Fristedt ett bolag och byggde en biograflokal som väl många kommer ihåg låg vid Grödingevägen. Den som fick i uppdrag att dekorera lokalen invändigt med vägg- och takmålningar var Alfred Erikssons son, Sven Erixson, den kände konstnären och professorn med signaturen "X:et". Detta var Sven Erixsons första arbete som utövande konstnär.

Sedan biografen togs i bruk visades endast

Forts. nästa sida

Metropolbiografen – Forts. fr. föreg.sida

stumfilm och då fordrades även manuell musik till filmen. Under denna period spelade följande: Piano, Eskil Sandström, fiol, konstnären Henrik Lagerström, Erik Mejer och Fritiof Lundqvist. Den manuelle musiken upphörde då ljudfilmen kom.

Omkring 1930 kom ljudfilmen och elektriciteten och då fick man maskin med elmotor och lampa med båggljus. I början av 1950-talet byggdes biografen om för vidfilm och Chinesmaskop. Man hade dock bara en maskin så man fick lov att ta "rökpaus" mitt i filmen. Filmerna kommer nämligen i 6 eller 7 akter och de flesta biografer har därför 2 maskiner så kan man växla och köra varje akt för sig, men har man 1 maskin får man spola ihop 3 eller 4 akter och byta efter halva tiden.

Under mitten av 1950-talet kom som vi vet TV, och detta gjorde att många biografer fick så dålig ekonomi att de fick slå igen. Även Tumba-Bio drabbades och 1958 lades Metropolbiografen ned. Huset köptes av dåvarande Tumba-Möbler för att användas som lagerlokal fram till 1981 då huset revs för nybyggnation. Sven Erixsons målningar sparades och pryder numera väggarna i Tumba Gymnasiums aula.

John Westerberg levde till 1972 och hade alltså drivit biograf i Tumba under 46 år.

Lars Ström

Hembygdsforskning

Botvidsbygdens Släktforskarförening gästar Trädgårdstorp måndagen den 10 maj, då Ivar Högström från Stockholms läns Hembygdsförbund talar över ämnet "Hur hembygdsforskar man?". Gillets medlemmar är hjärtligt välkomna! Föredraget börjar kl. 19.00. Kaffe serveras från kl. 18.30 till ett pris av 15:-.

SÄLJES

Komplett kvinnodräkt från Västerbotten, storlek 38–40.
RING: Susanne Lennartsson tel: 08-777 62 22.

Vad händer?

Ur årsplanen 1993

APRIL

- 19 Kvartalsmöte
(se bifogad dagordning)
- 24 Arbetsdag.
- 29 Sista manusdag för
Infobladet nr 2 1993
- 30 Valborgsmässofirande.

MAJ

- 15 Arbetsdag,
förbered. Hembyggsdag
- 17 Infobladet förhoppningsvis
utsänt.
- 22 Arbetsdag,
förbered. Hembyggsdag
- 23 HEMBYGDSDAGEN

VÄLKOMMEN ATT FIRA VALBORGSMÄSSOAFTON PÅ TRÄDGÅRDSTORP

Traditionenligt kommer vi
att fira Valborg också i år.
Vi tänder brasan ca 19.30.
Kaffeservering öppen.

Ett hjärtligt tack till alla
kamrater i Gillet för uppvakt-
ningen på min 50-årsdag.
Det gjorde mig glad!

Ulla Magnusson

Ett hjärtligt tack för
uppvaktningen på min
födelsedag.

Inga Olausson

TILL MINNE
AV GEORG MALMKVIST

FÖDD 23/4 1896 DÖD 18/3 1993

Georg Malmkvist var en av grundarna av Botkyrka Hembygdsförening och har sedan våren 1949 aktivt deltagit såväl i dans som i hembygdsarbete och senare även i praktiskt arbete på Trädgårdstorp i Tullinge.

Vi har Georg att tacka för dokumentation av vad som hänt i Gillet sedan 1949. Georg har varje år lagt ner stor möda och många arbetstimmar i "Botkyrka Hembygdsförening i ord och bild", vår verksamhetsberättelse i form av album med fotografier och tidningsurklipp kompletterat med vackert målade "kurbitsrankor" och bilder samt slirig text i gotisk stil. Hans vackra bilder och text pryder också de hyllningstelegram som många av oss medlemmar erhållit vid bröllop och födelsedagar. Hans målningar pryder även dörarna i samlingslokalen (Logen) och bildkartan över Botkyrka socken som vi har låtit trycka. Georg har i samråd med Nordiska Museet komponerat Botkyrkadräkten, samt målat Botkyrka kommuns vapen med den Helige Botvid.

Det bildarkiv med gamla och nya fotografier från olika delar av Botkyrka kommun som Gillet äger har monterats och textsatts av Georg.

Han deltog med ett aldrig sinande intresse i alla slags aktiviteter, först aktivt och senare som "reporter" för Botvidsbygden.

Som "världens äldste scout" är Georg omnämnd i Guinness rekordbok.

NÄR DET GÄLLER...

- Villor
- Radhus
- Kedjehus
- Bostadsrätter
i Botkyrka och Salem

Köp och sälj genom

Åke Nord %

Besöksadress: Hævreå 3, Hallunda Tel. 08-531 70 600

Tumba Måleri Center AB

08-530 376 18

VI UTFÖR BEHOVSANPASSAT FÖNSTERUNDERHÅLL

- ☐ ANALYSER
- ☐ ENERGISPARBERÄKNINGAR
- ☐ LIVSLÄNGDSKOSTNADER
- ☐ RÄNTEBIDRAG
- ☐ BEHOVSANPASSADE
ÅTGÄRDSFÖRSLAG
- ☐ UNDERHÅLLSPANERING
- ☐ UNDERHÅLLSAVTAL

GYNNA VÅRA ANNONSÖRER!

TUMBA EL-HANDEL

Olvovägen 8 - 147 31 Tumba
Tel. 08-530 314 50, 530 303 81
Fax 08-530 602 70

- ☐ INSTALLATION
- ☐ ELMATERIAL
- ☐ DATA & TV-SPEL
- ☐ TELEPRODUKTER
- ☐ PARABOLER

Söker Du gamla Botkyrkabilder?

Ur mitt bildarkiv av Botkyrkabilder
från sekelskiftet kanske Du finner den
eller de bilder du just saknar.

Format 18x24cm 100:-/styck.

Arnold Sjöberg
Doktors väg 4
Tumba
08-530 335 88